

ACC. N:R M. 12913: 1-16.

Landskap: *Blekinge* Upptecknare: *Olof Appelqvist, Jämskö*
Härad: *Lister* Berättare: *" "*
Socken: *Jämskö* Berättarens yrke: *f. d. lantbr.*
Uppteckningsår: *1953* Född år *1874* i *Jämskö*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hävarandeskap, förlösning, barnsäng o. kyrktagning.

s. 1-16. LUF 96.

Skriv endast på denna sida

De frågor som här komma att besvaras om barn och deras födsel m m. komma att kändas sig för gentlin är turkaka, samt ur fattiga hem såsom Lökare och småbönder.

Vad frågan beträffar "om man gärna vill ha barn" måste med mig besvaras. Barn som enl. skriften äro en "Guds gåva" anseas precis som ett straff. Det är obelärdigt att de fattiga och hemmen hade de flesta barnen. Det heter och i Israels historia att ju mer "Färo" förtrycket fallet ju mer förökades de. Det hade ansetts som en dystra om barn-antalet stannat vid två eller högst tre, men i stället blev det ej sällan, det tredubbla Färovidlag.

Luf 96
1

ACC. N:R M. 12913: 2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Med angär att barn antalet var
bestämt av en vis skopare, var g'
många som reflekterade över.
Om tvilling - och trillingfödsler
sades blott beklagande ord över
nederkörande moder och hem. Nå-
gon annan förklaring över saken
nämndes g' förutom att det kunde
vara ett arv från någon släk-
ting. Ljkte eller flicka kunde man
intra beroende på om man hade
blott den ena sorten fört. Om barn
lösa äktenskap visste man g' vem
skulder var, mannen eller kvinnan.
Läkare anlätades g' i sådana fall
och så vitt jag vet g' heller
någon trauvent, ehuru väl det sett
i folk ganske länge. En kvinna

L.

3 sade om sin man, som han var lite
svart sjuk för, att han rådde sig
för sin atrohet, ty "han var till-
lignat avlad utomhus" det visse
dagar eller tiden hade somlag för att
särare bli gravid har jag ej hört om-
talar. Tiden mellan barnsängerna
anses bara två år, men det var
fåga mer än ett år ibland. Den var-
ligaste tiden för kvinnor att föda
är 20-25 år. Begränsning av barn-
antalet är en ny epidemi och det
talar i bibeln om endast på ett ställe
det var många gifta flickor som
finge släppa åt ett till genom att
äta av de giftiga svavelbakterierna som
nu ej få finnas i handeln. Alla abortför-
sök anses som barnamord. Naturligtvis

Det kunde ofta att äktenskapet ej full-
bordades med vigsel förän kvinnan var
i ett mycket framskridande havandeskap.
Och stundom måste vigseln ske efter
barnets födelse. Någon gång dröjde
det med vigseln i årtal. Allt om äk-
tenskapsliga barn såldes i dagligt
löp för korunge, samt att han
eller hon är "bäktä". Och att de var
av denna klass finge de benäget be-
sked om i skolan, häst vid svänskap
barnen emellan. Vad modern beträf-
far hade hon ju "fallit", och utsikt
att bli gift med en annan var ju ej
så stort, förutom i de fall hon har-
de ett fördärligt utseende och för-
öfrigt var antändig och väl biten-
dag. Manner, d. v. s. barnafäder. För det

oäkta barnet hade ingen smälek över
sig. Namnerna för det ändrats till det bättre
för kvinnan, ty mannen kommer i runda
soner ut. När en kvinna har gravid-
sade man som var på tjockan, eller kom
om man barn, samt det var på det mest
konstade ingalunda om sitt tillstånd
utan sökte håra det dolt i det längsta,
men i hennes omgivning fanns alltid
"specialister" på området att känna de
hennes kvinna "tystade till svarta". Bland
andra tecken var att den blivande föder-
shan hade begär till vissa födsämnar.
Det säkraste tecken visste hon dock själv
om, nämligen att menadsregleringen upph-
ört. För att något lunda och när
födselningen skulle ske var ju detta
ett tecken att räkna med, men även att

räkna efter då fortrets första rörelse
skedde. Att medverka till önskat kön,
är en omöjlighet som ingen jävst, har
försökt sig på. Vad beträffar mat och
arbete så var hon precis hänvisad som
alla andra. Ej något särskilt skedde
med eller för henne. Den som ej hade
råd att skapa passande kläder, fick
sy en hank i kjolen så det gick att
knäppa. Ett förkläde skaffades av den
som hade råd, som räknade helt om
och kallades "fyratioveckars förkläde". Den
blivande modern intog precis samma
sambällställning som förut, förutom det
att det kunde anmärkas att de barnen
haft nog av de barn, de hade. Med ar-
betsförhållningar? Ja. Den blivande modern, ställte
sina systrar precis som förut till den lille Pone.

Den ogifta kvinnan hade de ju ganska
besvärligt. Hade hon ett föräldrashem, en
samma sin gick det väl an, om fadren ej kör-
de ut henne. Picket skedde flersaldiga gån-
ger med sorglig påföljd. Många barn-
mord, och många års lidande på hängsl-
man, därför att kvinnan blivit nekad ett
hem för sig i sin svåra belägenhet. Det
bärte för henne var då hon fick lämna bar-
net i sitt föräldrashem, och så ta ny plats.
Något annat särskilt öknann från en såda-
n olycklig kvinna än att hon var en hora
att jag ej. I ett gemensamt hem gjordes ej
andra förberedelser än att låga en ny
världsmedborgare än en moder fick
ha ansvar att ha några paltar i
beredskap att sätta om den lilla eller
lilla. Det blev ju lite extra för moderen.

att se, som hade ibland många fört
ut, utan mestän, sy till. Väggar till
g. fram förän den behöves, men någon
grannskinnare anlätades i regel som extra
barnmorska. Någon läkare hämtades g.
utan då det var fara barnets eller modrens
liv. Vid ofullgångna förtur och dödföd-
da begravas de utan ringeste ceremoni.
Till någon ha ringt för ett sådant barn
så förturade man få att bära upp det då
det ringdes för ett annat lik. Ett dödfött
barn jordfästes g. Vad som berodde på
missförmå. Kunde vara i släkten från
modrens sida, förkyllning, eller över-
anstängning. Vad som berodde på en
fördröjd förturning diskuterades g. ibland
allmänheten. Det sågs att kvinnan går längre
med en förtur än flicka. På en nog inom dödsriket.

Kvinnan undersöktes aldrig under väntans-
tiden av en förlossning, och några sär-
skilda "mått och steg" för matlagandet
av det ofödde gjordes ej. Vid förlossning-
en kallades det sådes att kvinnan "fäse
barn" eller "barnat" och även "glöttat" = "fäse
en glött". Hon regel ena aldrig barn närva-
rande, men däremot manen en barn barn i
närheten. Den tjänstgörande t.f. barnmorskan
var vilken kvinna som helst, som varit
med vid sådana tillfällen och visste
hur barnet skulle tas emot och föräras
från modern/bet behöver väl ej tilläggas
att det är helt emot m. d. modern, så-
dan till näraste B.B.) Efter förlossningen
bjöds på kaffe och kaff. Om modern drack
berodde på omständigheterna härvidlag.
Vad barnen kommo ifrån. Det var olika.

ACC. N:R M. 12913:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

10.

En absoluta sanningen kom ju aldrig fram,
En tår sade att hon ville g. ha flera
systrar, ty de fruga mamma ligger sjuk.
Storsten nämnde g. i min barndom, utan
det fick hon skuld för som tjänstgjorde
som barnmorska. Var hon examinerad i
hade hon en stor låda med instrumenter
och då var det ju naturligt att hon även
hade det lilla barnet med sig. Själva hade
ju en fröken som kom från skolan, och då
hade han blivit tilltalad av en leg. barn-
morska, som sagt. Fin domus, att hon var
ute och reste med snäppor, och har tycke
att det var viktigt att skryta med. Han
kommit i st. behövs blygga över att läm-
na sådana på fatiga ställen som han
visste hon ofta gjorde. Om barnsängstvin-
nen sades endast att hon låg i barnsäng.

ACC. N:R M. 12913: //

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Efter föreläsningen brukade kvinnan ligga en
vecka, ibland något längre och stundom
något kortare tid. De komplikationer som
måjligen kunde tillstå skulle man om
bäst må kunde, och stiga upp för tidigt
var nog ej tillrådligt. Angående hur säng-
en var bäddad, så var den bäddad som
alla andra sjukbäddar och patienter
så ren och snygg som omständigheter-
na tillät. Systerorna i hemmet fick mer-
ändels bli skrädda av de äldre barnen
under modrens kommando. De gäron
som beskärdes den sängliggande bestod
av blommor och betabrod. Någon sär-
skild bjudning känner jag ej till in-
nan barnbäddet. En modrens "äranhet"
innan prästen tagit hem i kyrkan be-
ror nog på gamla testamentes föreskrifter.

Om det visar sig svårt eller kanske omöjligt för kvinnan att föda så nästa barnet tagas med Lång, som sorge-
x, barnmorska har med sig; då får nå-
gon hjälp till att hålla kvinnan på
rätt plats. Det torde nog ha varit så,
att värken kunnat överföras på mannen.
Ja frågade en barnmorska, för skytsede,
där om. Hon svarade jakande, men med
det beskedet, att det ej det ringaste hindrade
kvinnans värk. Men hur det ting gick ha-
de varit lönlöst att frågat efter. När bar-
net var fött och tvättat och sovet, gick
barnmorskan bort till modern med det, och
modern skulle byssa det. Den biten av na-
velsträngen torde ha töckats bort och sål-
des ej tillvaratagits. Barnet badades ej för-
än modern omhuldat på bästa sätt.

13
Några särskilda ord har jag hört ut-
talats vid sådant tillfälle, ej heller sett
någon seghuva. Så var det efterbörden
som kändes för "ättebyrå". Den skulle
för alltid göras oätkomlig exempelvis
för hundar eller annan ohyra. Den kunde
brännas upp i en järnugn, eller också grä-
vas ner djupt i en kätte i ladugården.
Blödningar stoppades med en varmt vat-
ten insprutades i sidan. Så varmt som
kvinnan kunde tåla. Den förlösta kvinnan
måste lindas genast och ganska länge
för att kroppformen får sitt natur-
liga utseende och form. Ett barn kan
med säkerhet ej födas i graven av
en avliden moder, ty när modern dör
så dör fostret. Men om de samtligt lev-
kar det till nyfödda följa i samma kista.

14
Som en sed för kvinnan var att ej gå nå-
gonstans innan hon kyrktogs. Det kalla-
des gemenligen för att "tas i kyrkan efter sin
sista unge". Det behöfdes viist inte anmä-
las långt i förväg, ty prästen här i Jäms-
hög hade blott att gå in sakristian bort
till ett sidobygge som kallades gudmora-
huset där en eller flera kvinnors kyrktogs
efter ritual som finnes införd i psalm-
boken. Fadren hade ingenting att iakttaga
än att hålla sig från kvinnan åtminstone tills
hon var kyrktagen. Barnet döptes i regel
första söndagen efter dess födelse. Därunder
kyrktogs ej. Finnes ej i någon ritual som
omdalar detta. Någon angift till präst eller
kyrka talas ej om vid sådant tillfälle.
Någon viss bräkt för modern eller barn-
et her ej kommit i fråga, men svartklädd

var i alla fall ej nödren. I denna förs be-
höver kvinnan ej någon följeslagare emedan
allt är ordnat, men ja har set i en gräns
församling en kvinna åtföljt för att sätta
fram en fall. Redan före mässan. Om o-
gifts kvinnas kyrktägnung är lite mera
komplicerat. Det handades för att "slå
skrift". Detta skulle ske i två vitnes när-
vara exempelvis i sakristian, inte i kyrkan.
Det var en ogift kvinna som talade om hur
hon bemöttes i en angränsande församling.
Hon visste i förväg att kunde hon fram-
tvinga några tillräck. Så kom hon fort ige-
nom proceduren. Och det lyckades. Men ser
jag du ångrar din synd sade prästen och
sedan var det strax ändring gjort. De får i
regel komma av sakristian direkt i kyrkan att folk
shall se den illdömtlag gjordes av en präst som väl

ansåg vi när hon var skrefad hon kunde
få gagna den vanliga ingången i kyrkan.
Vid missan lorde med säkerhet ej någon
kvinna kyrktagits. Kan ej hört under min
länga liv att prästen fick någon gåva
vid sådant tillfälle, däremot, däremot vid
Konfirmation, då en gåva givits till kyr-
kan. Om någon kvinna dog i äran hon
kyrktogs hade ej den ringaste betydelse,
ej heller på hemmet, eller vad be-
träffar kvinnans begravning. Vår kyrktag-
ningsbruket "borttogs" på denna ort är ej
så gammalt. Den föregående prästen be-
höfde ej sådana händelser. De sista 20 åren har ej kvin-
nor kyrktagits. Ceremonier kan ej borttagits
utan de har dött bort av sig själv. Vile nå-
gon annåla sig, så kunde det ännu gå
för sig att både få ståskrift och bli kyrktagen